

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

מאמרי
וידבר אלקים גו' וצאינה וראינה
ה'תשמ"ב

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ נשא, י"ד סיון, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת חג השבועות, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמרים ד"ה וידבר אלקים גו' שנאמר בהתוועדות ליל י"ב סיון וד"ה צאינה וראינה שנאמר בהתוועדות ש"פ נשא, י"ד סיון ה'תשמ"ב (תדפיס מספר תורת מנחם מאמרים שבועות), הנחה בלתי מוגה.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

אסרו חג השבועות, ה'תש"פ,
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

תוכן הענינים

וידבר אלקים גו', אור לי"ב סיון

מ"ת לאחר הקדמת גלות מצרים – „ירוד ירדנו“, כדי שתהי' היציאה ממצרים באופן ד, „אנכי אעלך גם עלה“ – „אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים“, שבחי' „אנכי“ יומשך ב, „הוי'“ וב, „אלקיך“, עד לענינים הפשוטים שבעשה"ד. וענינו בעבודת האדם – הקדמת העבודה דאתכפיא ואתהפכא, שעי"ז נעשית אצלו היציאה מהמיצרים וגבולים של נה"ב וגם של נה"א, ועי"ז יכול להיות הענין דתעבדון את האלקים בתכלית השלימות.

ולכן הוצרך להיות במ"ת שם אלקים (וידבר אלקים) – שצ"ל „עובד אלקים“, להפך את הצמצומים וההגבלות שמצד שם אלקים, שמהם גופא נעשה „וידבר אלקים גו' לאמר“, גילוי עצמות ומהות ממש.

וענין זה נפעל על כל הדורות שלאח"ז, שזהו מ"ש „וידבר גו' לאמר“, שלימוד התורה בכל זמן ובכל מקום יהי' באופן של „תען לשוני אמרתך“, שעי"ז נעשה למטה גילוי העצמות – „האלה“ לשון גילוי, ועד לתורה חדשה ע"י משיח, שהלימוד יהי' באופן של ראי' שתופס את עצם הדבר, ובדבר גשמי דוקא, בדוגמת עשה"ד שהם בדברים פשוטים

15

צאינה וראינה, ש"פ נשא, י"ד סיון

ג' העטרות שעשו בני המדינה למלך – תורה עבודה וגמ"ח, כפי שנעשים בכל מאדך, בחי' מקיף ועטרה, למעלה ממדידה והגבלה, הן בקו העבודה, קרבנות ותפלה – העלאה מלמטה למעלה באופן שנעשה חד עם העצמות, והן בתורה וגמ"ח – המשכה מלמעלה למטה מבחי' נעלית מאד: בתורה – „מן השמים השמיעך את קולו“, ובמצוות – מבחי' בעל הרצון. אך יש חילוק בין תורה לגמ"ח (אף ששתיהם המשכה מלמעלה למטה) – שבתורה יש הן המשכה (מן השמים) והן העלאה (כמו אש, שטבעו לעלות למעלה). ובלימוד התורה הו"ע הקריאה בדיבור בפה ומצות עיון התורה. ולכן הסדר הוא: תורה – שכוללת המשכה והעלאה, עבודה – העלאה, וגמ"ח – המשכה.

ענין העטרה (עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה) שייך למ"ת – דכיון שנתבטלה הגזירה דעליונים לא ירדו לתחתונים, יכולה להיות עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה. וזהו גם הקשר עם מספר שלושה („אוריאלן תליתאי כו' בירחא תליתאי“) – המשכת בחי' שלמעלה מזמן ומקום בזמן ומקום

15

בס"ד. ליל י"ב סיון, ה'תשמ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמרי. ומדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בד"ה זה [דשנת תרצ"ט², לאחר המאמרים (הן בלשון הקודש והן באידיש) שמתחילים בפסוק³ ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם], מה שנזכר שם אלקים, שהוא שם מדת הדין (גבורה) והצמצום⁴, דוקא במ"ת באמירת עשה"ד, שאז ניתנו כל עניני התורה כולם, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש⁵, ויתירה מזה, אפילו התורה שילמדו מפי משיח, שעז"נ⁶ ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין, כפרש"י סוד טעמי ומסתר צפונותי. וכידוע פתגם רבותינו נשיאינו שמתן תורה הי' רק פעם אחת, וכל הענינים שבתורה ניתנו אז, והיינו, שגם הענינים שנקראים בשם תורה חדשה, כמובא במאמר דרשת חז"ל במדרש⁸ על הפסוק⁹ כי תורה מאתי תצא, תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא, הנה הם נכללים וניתנו כבר במ"ת. ומזה מובן, שהתורה היתה אז בגילוי הכי גדול ושלם (באופן שכולל אפילו נתינת תורת משיח), ועאכו"כ בנוגע לכל הענינים שנשתלשלו מהן¹⁰, עי"ז שאסתכל באורייתא וברא עלמא¹¹, שגם הם היו בגילוי ובהתרחבות ושלמות הכי גדולה. ואעפ"כ נאמר כאן וידבר אלקים דוקא. גם ידוע הדיוק (בלקו"ת לרבינו הזקן¹² וכן בדרושי רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו) במ"ש כאן (וידבר אלקים את כל הדברים) האלה, שלשון אלה מורה שזהו ענין שישנו בגילוי, דלכאורה מאי קמ"ל, והרי גם אם הי' כתוב וידבר אלקים את כל הדברים לאמר (ללא תיבת האלה), הי' מובן בפשוטו של מקרא

שנו. המשך תרס"ו ע' כג [לב]. ע' תקמו
[תשיט]. תער"ב פקע"ט (ח"א ע' שסו [ח"ב
ע' תקב]). סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע'
קצט. תש"ט ע' 57. ועוד.
8) ראה ויק"ר פי"ג, ג.
9) ישע"י נא, ד.
10) ראה תניא רפ"ג.
11) זח"א קסא, סע"א ואילך.
12) במדבר טו, ג.

1) יתרו כ, א.
2) סה"מ תרצ"ט ס"ע 202.
3) יחזקאל לו, כד.
4) ראה ב"ר פל"ג, ג. זח"ג סה, א. פרש"י
בראשית א, א. תניא שעהיוה"א רפ"ו.
5) ראה מגילה יט, ב. שמו"ר רפמ"ז.
לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.
6) שה"ש א, ב.
7) ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' קעט. ע'
רפד. תרמ"א ע' תיב. תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע'

שהכוונה היא לכל הדברים שנאמרו לאח"ז, מאנכי הוי' אלקיך עד וכל אשר לרעך, ואעפ"כ מדגיש הכתוב ומוסיף תיבת האלה¹³. וגם ידוע הדיוק¹⁴ במ"ש כאן תיבת לאמר, שפירושה בכל מקום הוא לאמר לאחרים (שזה שנאמר לו הדבר, יאמר זאת אח"כ לאחרים), אבל כיון שבשעת מ"ת היו כל ישראל, כולל גם הנשמות העתידות לבוא והנשמות שהיו לפני¹⁵זי, שכולם עמדו במעמד הר סיני ושמעו מהקב"ה את עשה"ד (כל הדברים האלה), הרי לא שייך כאן הענין דלאמר, לאמר לאחרים, כיון שכל אחד שמע בעצמו את כל הדברים האלה.

גם צריך להבין (כדיוק רבותינו נשיאינו בכ"מ¹⁶) מהו הענין שבמ"ת היו קולות וברקים ולפידים וההר עשן כו'¹⁷, שפעלו אימה ויראה ורתת וזיע¹⁸, בה בשעה שהענינים שנאמרו בעשה"ד הם ענינים פשוטים, שכדי שיתקבלו וירצו לקיים אותם, אין צורך בכל הרעש (שטורעם) שהי' במ"ת. ואע"פ שע"פ האמור לעיל נכלל בעשה"ד גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ועד גם תורתו של משיח, הרי ענינים אלו היו רק כוללים בעשה"ד בהעלם, ואילו בגלוי נאמרו בעשה"ד ענינים הכי פשוטים, וע"פ פשוטו של מקרא, שאין מקרא יוצא מידי פשוטו¹⁹, היו הקולות והלפידים וכו' קשורים עם הדיבור שהי' לאח"ז בעשה"ד, שבגלוי הם ענינים הכי פשוטים. והנה, לכאורה הי' אפשר להסביר את הצורך בקולות וברקים כו', ענינים שלמעלה מן הטבע לגמרי, דכיון שעשה"ד שבמ"ת כוללים גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, הי' צורך לנטוע (איינפלאַנצן) בלבם של ישראל ענין של אימה ויראה כו', באופן שענין הזמן והמקום לא יגרום שינוי בקבלת התורה, אלא מה להלן באימה ביראה ברתת ובזיע, אף כאן¹⁸, כאשר כל אחד מישראל לומד תורה בימינו, בכל מקום ובכל זמן, יעמוד במצב של אימה ויראה ורתת וזיע²⁰. אבל, משמעות פשוטם של דברים, שכל פרטי הענינים שהיו במ"ת, הנה נוסף על פעולתם בכל התוקף ובכל האור והחיות גם עד סוף כל הזמנים ובכל מקום שהוא, הרי הם קשורים לכל לראש עם הדברים שנאמרו ונשמעו והיו צריכים לפעול באותה שעה.

13) ראה סה"מ תרנ"ח ע' קצה. תרצ"ט ע' 182.	16) לקו"ת במדבר שם. סה"מ תרנ"ח ותרצ"ט שם. ובכ"מ.
14) תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש מ, ב.	17) יתרו כ, טו.
וראה לקו"ש ח"ו ע' 119.	18) ברכות כב, א.
15) ראה פרקי דר"א פמ"א. תנחומא	19) שבת סג, א.
פקודי ג.	20) ראה תו"א שם.

ב) **ונקודת** הביאור בזה, דהנה, הענין דמ"ת הי' לאחרי הקדמת ספירת העומר במשך שבועה שבועות, ועוד לפני"ז הוצרכה להיות הגאולה מגלות מצרים, כמ"ש²¹ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ולכן נאמר בהתחלת מ"ת אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים²².

והנה כדי שיוכל להיות הענין דיציאת מצרים, הוצרך להיות תחילה מעמד ומצב דגלות מצרים, בעבודה קשה בחומר ובלבנים²³, שעז"נ²⁴ ירוד ירדנו (החל מכללות ירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא²⁵, ועד לירידה גדולה יותר באין ערוך), ובאופן שאנכי ארד עמך מצרימה²⁶, והכוונה בזה היא כדי שלאח"ז יוכל להיות הענין דאנכי אעלך גם עלה²⁶ (אעלך עלה, ובתוספת גם²⁷), שזהו"ע דאנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים²⁸ — אנכי דייקא, ובאופן שנמשך בהוי', ואח"כ באלקיך, כחך וחיותך, שכולל כל הכחות כולם (ע"ד מ"ש בשו"ע²⁹ בפירוש שם אלקים), עד לכח הכי תחתון, כח המעשה, ואדרבה, המעשה הוא העיקר³⁰, שבזה היא עיקר הכוונה ותכלית השלימות. ועד שנמשך דוקא בדברים הפשוטים שבעשה"ד, שבזה הי' כל הרעש דמ"ת, שפעל ביטול בתכלית השלימות, כמארז"ל שור לא געה וכו'³¹, ומכל ד' הרוחות הי' הקול יוצא אנכי ולא יהי' לך³².

וענינו בעבודת האדם, שכדי שדברי תורה יתקבלו כרצון הקב"ה יפעלו פעולתם כדרוש, כדבעי³³ ועד לאופן של שלימות, הרי זה קשור עם העבודה דאתכפיא ועד לאתהפכא כו', שבשביל זה יש צורך בענין של גבורה וצמצום, היינו, לצמצם את עצמו ולהתגבר על טבעו ורגילותו, תחילה באופן של אתכפיא ועד שמגיע לאתהפכא, שאז נעשה אצלו מעמד ומצב של יציאה ממצרים וגבולים, הן מיצרים וגבולים בפשטות, והן מיצרים וגבולים רוחניים, של גופו ונפשו הבהמית, ועד

שמות ג, יב ובפרש"י.	21
יתרו שם, ב.	22
שמות א, יד.	23
מקץ מג, כ.	24
לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.	25
ויגש מו, ד. וראה תו"א שמות מט, א.	26
ראה גם לקו"ת בעלותך לג, א.	27
אוה"ת בחוקותי ע' ריב.	28
ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי	
שבועות ע' תכ.	
29 אר"ח ס"ה. וראה גם שו"ע אדה"ז	
שם.	
30 אבות פ"א מי"ז.	
31 שמו"ר ספכ"ט.	
32 שם פ"ה, ט. תנחומא שמות כה. וראה	
תניא פל"ו.	
33 ראה כתובות סז, א.	

ליציאה אפילו מהמיצרים וגבולים של נפשו האלקית, כולל גם כפי שהיא בשרשה ומקורה, ודוקא עי"ז יכול להיות הענין דתעבדון את האלקים על ההר הזה בתכלית השלימות.

ולכן הוצרך להיות במ"ת הענין דשם אלקים (וידבר אלקים גו')³⁴, שזה מורה על עבודת בני"י באופן דעובד אלקים³⁵, היינו, שאע"פ שישנם הצמצומים וההגבלות (שנרמזים בשם אלקים מלשון גבורה וצמצום) באופן בריאתו ע"י הקב"ה בעצמו, הרי הוא עובד אלקים, להפך את הצמצומים וההגבלות באופן שאדרכה כו', בדוגמת הענין דלילה כיום יאיר³⁶ שיהי' לעתיד לבוא, והיינו, שנוסף על הענין דיתרון האור מן החושך כמו יתרון החכמה מן הסכלות³⁷, ישנו ענין נעלה יותר, שהלילה עצמו מאיר (ע"ד הענין שזדונות נעשים זכיות ממש³⁸), ועד"ז בנוגע לענין הצמצומים וההגבלות שמצד הגבורה, שמהם גופא נעשה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, והיינו, שההתחלה היא אמנם באופן של דיבור שהוא לשון קשה³⁹, אבל לאח"ז נעשה לאמר, אמירה, שהיא לשון רכה³⁹, ועד שנעשה גילוי השלם וגילוי בתכלית — גילוי מהותו ועצמותו ית' ממש (כפי ששייך לומר "גילוי" בנוגע לבחי' העצמות)⁴⁰, אנא נפשי כתבית יהבית⁴¹, כמ"ש⁴² וירד הוי' על הר סיני, וכדאיתא במדרש⁴³ שבמ"ת ירד הקב"ה (בכבודו ובעצמו — ככל הדרגות הכי נעלות שנקראים בשמות אלו⁴⁴, עד לעצמות ומהות ממש) עם כל הפמליא של מעלה, כמ"ש במזמור הידוע (בשיעור תהלים של יום י"ב בסיון) המדבר על נתינת התורה וקבלת התורה: רכב אלקים רבותים אלפי שנאן אד' במ סיני בקודש⁴⁵.

ג) וענין זה הוצרכו לפעול בשעת מ"ת גם על הזמן שלאח"ז, הן בדור של יוצאי מצרים בכל משך ימי חייהם, והן בנוגע לכאור"א

40 ראה גם התוועדויות תשנ"ב ח"א ע' 325 ובהערות שם.

41 שבת קה, א (לגירסת הע"י).

42 יתרו יט, כ.

43 שמו"ר פכ"ט, ב. פסיקתא רבתי פכ"א (פיסקא עשה"ד), ז.

44 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ס"ע עב. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקכד [ח"ד ע' אירנב]. וש"נ.

45 תהלים סח, יח.

34 ראה גם סד"ה וידבר אלקים תרצ"ט הנ"ל.

35 לשון הכתוב — מלאכי ג, יח. וראה תניא פט"ו.

36 תהלים קלט, יב. וראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'שו. ע' א'שמה.

37 ע"פ קהלת ב, יג.

38 ראה יומא פו, ב. תניא פ"ז.

39 ראה ספרי בהעלותך יב, א. מכות יא, א. זח"ג קלב, סע"ב ואילך.

מישראל עד סוף כל הדורות, בכל זמן ובכל מקום, שקבלת התורה תהי' אצלם באופן שמה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו', ובאופן שעבודת האדם תומשך ותחדור דוקא בדברים הכי פשוטים, שמקיים ועושה אותם בגלל ששמע אותם מעצמותו ומהותו ית' כפי שהי' בגלוי ממש בשעת מ"ת.

וזהו מש"נ וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר²⁰, שניתנה לכל אחד מישראל היכולת והרשות וכל המצטרך לזה שלימוד התורה יהי' אצלו באופן דתען לשוני אמרתך⁴⁶, שבכל מקום ובכל זמן שילמד תורה, אפילו אות אחת, עאכו"כ הלכה אחת ועאכו"כ פרק אחד⁴⁷, יהי' זה באופן שכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו⁴⁸, ולא רק כפי שנקרא הקב"ה, שמורה על דרגות שנקראים בשמות קדוש וברוך⁴⁹, אלא עצמותו ומהותו ממש, כפי שהי' במ"ת בפעם הראשונה במדבר סיני, כאשר וידבר אלקים את כל הדברים האלה, הנה בכחו של כל אחד מישראל לפעול, והוא פועל שיהי' כן בפועל ממש, בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו, ואדרבה, דוקא בעוה"ז, שהרי התורה לא בשמים היא⁵⁰, אלא דוקא במעמד ומצב שלמצרים ירדתם כו'⁵¹, ושם נעשה הענין דלאמר, שלכן, מה להלן באימה ביראה וברתת ובזיע אף כאן כו'. וענין זה הוא אצלו באופן גלוי, שלכן נאמר (וידבר אלקים את כל הדברים) האלה, ואע"פ שלעת עתה אינו רואה זאת בעיני בשר, הרי כבר הי' לעולמים בשעת מ"ת⁵², וכך יהי' לעתיד לבוא, שאז יהי' עיקר השכר⁵², ובפרט לאח"ז כשתורה חדשה (חידוש תורה) מאתי תצא⁸, שהרי אע"פ שכל התורה כולה ניתנה כבר, מ"מ יהי' פירוש חדש, גילויים ואורות והמשכות חדשים בכל עניני התורה⁵³.

ד) ועז"נ³ ודוד מלך עליהם ורועה אחד יהי' לכולם, שהם ב' הענינים שיהיו במשיח⁵⁴, הן מלך, שהכל בטלים אליו, והן רועה, שענינו ליתן מזון, שזהו"ע לימוד התורה, שעז"נ⁵⁵ ותורתך בתוך מעי, שילמד דרכים חדשים בעבודת ה' ובלימוד התורה, שזהו"ע חדש, לפי שעד אז הי' בהעלם והסתר, ויתגלה ע"י מעשינו ועבודתנו בלימוד

51) שבת פח, ב ואילך.	46) תהלים קיט, קעב.
52) תניא שבהערה 32.	47) ע"פ אבות פ"ו, ג.
53) ראה גם סה"מ תרצ"ט ע' 208.	48) תדא"ר רפי"ח.
54) ראה סהמ"צ להצ"צ קי, ב ואילך.	49) ראה לקו"ת תוריע כב, ב ואילך.
55) תהלים מ, ט. וראה תניא פ"ה.	50) ראה ב"מ נט, ב.

התורה במשך זמן הגלות, בדוגמת מ"ת שהי' ע"י הבירור והעבודה במצרים בחומר ובלבנים, אבל באופן דבחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלכתא⁵⁶ (כמבואר בארוכה בתו"א בתחלת ספר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה⁵⁷), שענין זה נעשה הכנה קרובה ללימוד התורה ע"י משיח צדקנו, שילמד תורה עם כל העם כולו. וכפי שמדייק במאמר⁵⁸, שלכאורה אינו מובן, האיך יתכן אשר האחד יוכל לסבול רבוי כזה, שהרי בתחה"מ יעמדו אלפי אלפים ורבוא רבבות, והאיך אחד יוכל לשאת את כולם ומה גם ללמוד עמהם, ומבאר⁵⁹, שזהו לפי שהלימוד יהי' באופן של ראי' ⁶⁰, שע"י הראי' תופסים בבת אחת את כל הפרטים, ויתירה מזה, שרואים את עצם הדבר, ויתירה מזה, שרואים דוקא דבר גשמי הכי תחתון, ולא כ"כ ענין של קול, שהוא רוחני בערך העשי' [נאע"פ שבמ"ת היו רואים את הקולות⁶¹, מ"מ, עיקר ענין הראי' הוא דוקא בענין של עשי' וגשם], בדוגמת כללות ענין עשה"ד שהם דברים פשוטים דוקא, וקשורים עם קולות וברקים וההר עשן וכיו"ב ענינים גשמיים כפשוטם. וב' ענינים הנ"ל (שנמשכים ע"י מלך ורועה) יומשכו לכולם⁶², ע"י משיח, שענינו עצמות ומהות כפי שבא ע"י היחידה הכללית שהיא נשמתו של משיח⁶¹ כפי שמלובשת בגופו, כמו כללות ענינה של הגאולה האמיתית והשלימה, שדוקא לנשמות בגופים יהיו כל הגילויים, וגם ענינים שלמעלה מכל גילוי לגמרי (ועד שיש צורך בביאור איך שייך בהם ענין הגילוי, ובמה מתבטא הדבר, אבל כן הוא הענין, כפי שנאמר בתורת אמת בדיוק ובפירוש ובגילוי).

ה) **וכן** תהי' לנו ע"י מעשינו ועבודתינו במשך שיתא אלפי שנין דהוי עלמא⁶², ובמיוחד בעקבתא דמשיחא, שאז צריכים להפך חושך כפול ומכופל, ולפעול מיד שלכל אחד מישראל ולכל בני יהי' אור במושבותם — תורה אור⁶³, וגדול לימוד שמביא לידי מעשה⁶⁴, נר מצוה⁶³, וכולל גם המאור שבתורה, שהיא פנימיות התורה⁶⁵. ובפרט שבמעשינו ועבודתנו ישנה הנקודה הפנימית דהפצת המעיינות חוצה,

62 ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.

63 משלי ו, כג.

64 קדושין מ, ב.

65 ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקרבן

העדה שם. פתיחתא דאיכ"ר ב ובिפה ענף

שם. סה"מ תרפ"ט ע' רנג. וש"נ.

56 זח"ג קנג, א.

57 מט, א.

58 סה"מ תרצ"ט ע' 203.

59 שם ס"ע 207 ואילך.

60 ראה לקו"ת צו יז, א ואילך.

61 ראה רמ"ז לזהר ח"ב מ, ב. ח"ג רס,

הרי זה מקרב יותר את היעוד דקאתי מר דא מלכא משיחא⁶⁶, ביחד עם ההכנה לחידוש תורה מאתי תצא⁶⁷ (ע"י שלימות התורה עוד בימי הגלות האחרונים), בגאולה האמיתית והשלימה, שאז באים — באופן דאחישה⁶⁷, וארו עם ענני שמיא⁶⁸, בנערינו בזקנינו גו' בבנינו ובכנותינו⁶⁹, קהל גדול⁷⁰ — לארץ טובה ורחבה⁷¹, ארץ ישראל בשלימותה, כולל גם ההרחבה דכי ירחיב הוי' את גבולך⁷², ארץ קיני קניזי וקדמוני⁷³, וכפי שמבאר אדמו"ר האמצעי⁷⁴ הענין בזה בעבודת האדם, שנוסף על כיבוש ז' המדות ברוחניות שזהו ענינם של ז' האומות, ישנו גם ענין כיבוש ג' המוחין שזהו ענינם של ג' האומות קיני קניזי וקדמוני (ביחד עם כיבוש ארצם בפשטות), שאז נעשה מספר שלם של עשר אומות. וזוהי גם הכנה קרובה למנין העשירי שיהי' לעתיד לבוא ע"י משיח צדקנו⁷⁵, וביחד עם השיר העשירי שיהי' אז⁷⁶, כמ"ש⁷⁷ שירו לה' שיר חדש, שעז"נ⁷⁸ אז ישיר, שר לא נאמר אלא ישיר⁷⁹, ומשה עמהם⁸⁰, במהרה בימינו ממש, ע"י משיח צדקנו.

66) ראה אגה"ק דהבעש"ט — נדפס בכתור שם טוב בתחילתו. ובכ"מ.	אדמו"ר האמצעי דברים ע' ד ואילך).
67) ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.	75) במדב"ר פ"ב, יא. תנחומא תשא ט.
68) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין שם.	76) מכילתא בשלח טו, א.
69) בא י, ט.	77) תהלים צו, א. צח, א. קמט, א. ועוד.
70) ירמי' לא, ז.	וראה אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' תרצט ואילך. ובכ"מ.
71) שמות ג, ח.	78) בשלח שם.
72) שופטים יט, ח.	79) מכילתא שם. סנהדרין צא, ב.
73) ספרי ופרש"י עה"פ.	80) יומא ה, ב.
74) בד"ה אל תצר את מואב (מאמרי	

בס"ד. ש"פ נשא, י"ד סיון, ה'תשמ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה בעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ואמרו רז"ל שמלך שלמה זה הקב"ה², ואמו זו כנס"י³, וביום חתונתו זה מ"ת⁴. וא"כ⁵, פירוש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו הוא, שבמ"ת עטרו והכתירו ישראל עטרה להקב"ה. והנה במד"ר⁶ עה"פ⁷ קדושים תהיו גו' והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני איתא, משל למלך שעשו לו בני המדינה ג' עטרות, מה עשה המלך, נטל א' ונתן בראשו ושתיים נתן בראש בניו, כך העליונים מכתירים ג' קדושות (קדוש קדוש קדוש) להקב"ה בכל יום, מה עושה הקב"ה, נוטל קדוש אחד לעצמו, הה"ד כי קדוש אני, ושנים נותן בראש בניו, כמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים. ובכמה דרושים⁸ מקשרים מדרש זה עם ענין העטרה שעטרה לו אמו במ"ת, והיינו לפי שענין הקדושה נפעל במ"ת, כמ"ש⁸ (בתור הכנה למ"ת) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. וטעם המשל שבמדרש מענין העטרה לענין הקדושה הוא, לפי שעטרה ענינה מקיף ולמעלה מהראש וכ"ש משאר הגוף, והיינו שהיא בבחי' קדושה והבדלה. וצריך להבין, מהו ענין פרטי המשל דבני המדינה שעשו למלך ג' עטרות, ומהו ענין שנטל א' ונתן בראשו, ושתיים שני ענינים נפרדים, שתי עטרות) נתן בראש בניו.

ב) ולהבין ענין ג' העטרות הנ"ל, מקדים בדרושים (ד"ה וידבר גו' קדושים תקס"ב⁹ ובביאור הצ"צ הנדפס בסהמ"צ שלו¹⁰, ובד"ה צאינה וראינה עזר"ת¹¹ ועוד¹²) את מאמר המשנה במסכת אבות¹³ (בפרק הנלמד בשבת זו בחו"ל) על שלשה דברים העולם עומד על

1) שה"ש ג, יא.	7) קדושים יט, ב. כ, ז.
2) שהש"ר פ"א, א (יא). פ"ג, יא (א).	8) יתרו יט, ו.
3) שהש"ר פ"ג, יא (ב).	9) מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע'.
4) ראה שהש"ר שם. במדבר"ר פ"ב, ח.	קעד. ח"ב ע' תכ. וראה בהוספות שם ע' תרא.
5) ראה משנה סוף תענית.	10) דרמ"צ קנג, ב.
6) ראה ד"ה צאינה וראינה עזר"ת ותש"ח	11) סה"מ עזר"ת שם.
7) סה"מ עזר"ת ע' קצג ואילך. תש"ח ע' 201 ואילך.	12) ד"ה וידבר וגו' קדושים בסה"מ תרכ"ט ע' קעת. ד"ה צאו"ר תש"ח שם.
8) ויק"ר ספכ"ד.	13) פ"א מ"ב.

התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. וצריך להבין, למה נאמר גמילות חסדים בלשון נקבה, ולא הגומל חסד. וגם, למה נאמר גמילות חסדים, ולא בלשון נתינה, כמו נתן נתן וכיו"ב.

וכללות הענין הוא, שג' הדברים תורה עבודה וגמ"ח הם ג' העטרות שעשו בני המדינה למלך. דהנה, עטרה ענינה שהיא בחי' מקיף ולמעלה ממדידה והגבלה (כנ"ל), ובוה נרמז שהעבודה בג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח שכוללים כל עניני תומ"צ, צ"ל באופן של עטרה, למעלה ממדידה והגבלה, שזהו"ע בכל מאדך¹⁴, בכל מדה שהוא מודד לך¹⁵, דהיינו למעלה מכל מדידה והגבלה¹⁶. ואע"פ שהענין דבכל מאדך נאמר בתורה בפירוש בנוגע למצות אהבת ה', ואהבת את ה' אלקיך גו' ובכל מאדך¹⁴, מ"מ, כיון שמצות אהבת ה' היא השורש דכל רמ"ח מ"ע (כמבואר בתניא¹⁷), וכוללת גם מצות יראת ה' שהיא שורש סס"ה מל"ת, הרי מובן, שהענין דבכל מאדך נמשך משורש המצוות (אהבת ה') אל כל המצוות, שקיומן צ"ל בבחי' בכל מאדך.

ג) ולהבין כל זה בפרטיות יותר, הנה עבודה היא עבודת הקרבנות, וכן תפלות שבמקום קרבנות תקנום¹⁸. דענין התפלה הוא (כמו הקרבנות) העלאה מלמטה למעלה, כמ"ש¹⁹ והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דקאי²⁰ על הסולם דתפלה, שבו עולים מבחי' ארצה, שלמטה מארץ סתם, לבחי' שמימה, שלמעלה משמים סתם²¹. ועד שהעלי' דתפלה היא למהותו ועצמותו ית', כדאיתא בספרי²² שהתפלה היא אליו ולא למדותיו, וכמאמר²³ אני מתפלל לדעת זה התינוק, ועד שהעלי' היא באופן שמתאחד עם עצומ"ה ית', שזהו מה שתפלה היא מלשון התופל כלי חרס²⁴, שפירושו התחברות היינו התאחדות²⁵, ותפלה היא גם מלשון טפל²⁶, שהוא טפל ובטל לעצומ"ה ית', כעבדא קמי

(22) הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה)
פ"ב. וראה סהמ"צ להצ"צ שרש מצות
התפלה פ"ז (קיו, א).
(23) שו"ת הריב"ש סקני"ז. הובא גם
בסהמ"צ להצ"צ שם פ"ח (קיא, א).
(24) כלים פ"ג מ"ה. וראה תו"א תרומה
עט, סע"ד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 79. וש"נ.
(25) ראה תו"א וסה"מ שם. מאמרי
אדמו"ר הוקן תקס"ח ע' תב ואילך. אוה"ת
משפטים ע' א' קצח. ובכ"מ.

(14) ואתחנן ו, ה.
(15) ברכות נד, א (במשנה).
(16) ראה מאמרי אדמו"ר הוקן שם ח"א
ע' קעה ואילך. ח"ב ע' תכא ואילך. דרמ"צ
שם קנד, א ואילך.
(17) רפ"ד.
(18) ברכות כו, ב. ובכ"מ.
(19) ויצא כח, יב.
(20) ראה זהר ח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג
שו, ריש ע"ב. תקי"ז תמ"ה (פג, א).
(21) סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א.

מרי'²⁷. וזהו מה שקו העבודה נקרא בשם עטרה, לפי שעיקר ענין התפלה הוא באופן שלמעלה מכל מדידה והגבלה, עד שנעשה חד עם עצומ"ה ית'. וזהו גם מה שאמרו רז"ל²⁸ מט"ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהן של ישראל, כתרים דייקא, שהתפלות הן בבחי' כתר שלמעלה ממדידה והגבלה. וכן הוא גם תורה וגמ"ח שהם למעלה ממדידה והגבלה, אלא שהחילוק ביניהם הוא, שקו העבודה הוא בבחי' העלאה (כנ"ל), וב' הקוים דתורה וגמ"ח הם בבחי' המשכה מלמעלה למטה, אבל גם בב' קוים אלו מודגש ענין הכתר שלמעלה ממדידה והגבלה. דבתורה כתיב²⁹ מן השמים השמיעך את קולו גו', שזוהי המשכה מבחי' שלמעלה ממדידה והגבלה. וכן במצוות (גמ"ח) שעל ידן ממשיכים מבחי' נעלית מאד, כמארז"ל³⁰ ע"פ³¹ מגיד דבריו ליעקב גו', מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות, היינו שהמצוות הן מצוות ה', וע"י מעשה המצוות למטה ממשיכים את מצוות ה' למטה. ויתירה מזה, שע"י קיום המצוות למטה מוסיפים חיות במצוות, כתורת הרב המגיד³² (המיוסדת על דברי הזהר³³) בפירושו הכתוב³⁴ אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שהאדם ע"י עבודתו בקיום המצוות מוסיף בהם חיות וקיום והתהוות כו'. והיינו לפי שהאדם בעבודתו מגיע בבחי' בעל הרצון (כמבואר בדרושי בשעה שהקדימו³⁵ שמגיעים לזה ע"י הקדמת נעשה לנשמע) שלמעלה מכל מדידה והגבלה, ובחי' זו הוא ממשיך במצוות.

אך עדיין צריך להבין, מהו ההפרש בין תורה לגמ"ח, הרי שתיהם ענינים המשכה מלמעלה למטה (כנ"ל), ומזה שמחלקים אותם לב' ענינים מובן שהם ענינים נפרדים. אך הענין הוא, שבתורה יש ב' הענינים דהמשכה והעלאה. ענין ההמשכה הוא כמשת"ל שניתנה מן השמים, וזהו ג"כ מה שאמרו³⁶ הלא כה דברי כאש³⁷, מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה כו'. אבל לאידך גיסא, הרי מזה שמדמים דברי תורה לאש, מובן, שיש בתורה גם ענין העלאה, כמו האש שטבעו לעלות למעלה (כמבואר בתניא³⁸). וב' פרטים אלו ישנם גם במצות לימוד התורה, שיש

26 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן שם.
 27 שבת י, א.
 28 ראה זח"א לז, ב. וראה ד"ה צאו"ר
 תש"ח שם (סה"מ תש"ח ע' 202) בהערה. וש"נ.
 29 ואתחנן ד, לו.
 30 שמו"ר פ"ל, ט.
 31 תהלים קמז, יט.
 32 לקו"א סרכ"ז (נה, א). או"ת סק"י
 (לח, ג). וראה אוה"ת אחרי ע' צט ואילך.
 33 ראה אוה"ת שם.
 34 אחרי יח, ה.
 35 ראה סה"מ תש"ט ע' 148. וראה
 לקו"ת שה"ש כב, א. ובכ"מ.
 36 ברכות כב, א.
 37 ירמי' כג, כט.
 38 רפי"ט.

בה ב' מצוות³⁹, הא', הקריאה בדבור בפה, שהדבור הוא ע"י ה' מוצאות הפה, ועד שצ"ל באופן דכל עצמותי תאמרנה⁴⁰, היינו שענין התורה נמשך גם בגוף ונה"ב, שזהו ענין ההמשכה שבתורה. והב', מצות עיון התורה, להבין דעת התורה, היינו, לא באופן שרוצה להכניס רצונו בתורה, שזה בא מצד קרבת עצמו או שוחד כו' [ואף שאמרו רז"ל⁴¹ לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, הרי אמרו שזהו לפי שמתוך שלא לשמה בא לשמה, כידוע הפירוש בזה⁴² שהתוך והפנימיות של הלא לשמה הוא לשמה. וכמובן בפשטות, שבאמת רוצה כל אחד מישראל לקיים רצון קונו, רק שנכנסה בו רוח שטות⁴³ המכסה על האמת כו'], אלא באופן שמעלה את עצמו אל התורה, שזהו"ע העלאה מלמטה למעלה. וכן הוא גם בפשטות הענין, שהבנת התורה היא מלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד, מן הפרט אל הכלל.

וע"פ הנ"ל יובן גם הסדר שבו נמנו ג' הדברים במשנה, תורה עבודה וגמ"ח, דלכאורה צ"ל תורה וגמ"ח בסמיכות זל"ז, להיותם המשכה מלמעלה למטה, ואח"כ עבודה, מלמטה למעלה, או תחילה עבודה (מלמטלמ"ע), ואח"כ תורה וגמ"ח (מלמעלמ"ט). אך ע"פ הנ"ל יובן, כי, נוסף לכך שבפשטות צ"ל תחילה לימוד התורה, שעיי"ז יודעים איך הוא ענין העבודה וענין המצוות וגמ"ח, ובפרט דקוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא⁴⁵, היינו שמקור כל הענינים הוא בתורה (ובפרט בענין גמ"ח, כמארז"ל⁴⁶ שהתורה תחלתה וסופה גמ"ח), הנה עוד זאת, שבענין התורה ישנם ב' הקוים דהעלאה והמשכה, כנ"ל.

(ד) **והנה** ג' הדברים הנ"ל כפי שהם באופן של כתרים (ג' כתרים), למעלה ממדידה והגבלה, יש להם קשר ושייכות במיוחד למ"ת, כי, לפני מ"ת היתה הגזירה דעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה⁴⁷, ולכן היתה העבודה בבחי' מדידה והגבלה, ובשעת מ"ת, כשהי' ביטול הגזירה, ואני המתחיל⁴⁷ וירד ה' על הר סיני⁴⁸, הנה מאז אפשר שתהי' העבודה בבחי' שלמעלה ממדידה והגבלה.

(39) ראה גם לקו"ש חל"ט ע' 168.
 (40) תהלים לה, יו"ד. וראה עירובין נד, א. 114. ובכ"מ.
 (41) זח"א קסא, א.
 (42) פסחים נ, ב. ובכ"מ.
 (43) ראה לקו"ש ח"כ ע' 50 ואילך.
 (44) ראה תניא פי"ד. סה"מ היש"ת ע'
 (45) זח"א קסא, א.
 (46) סוטה יד, א. ובכ"מ.
 (47) תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.
 (48) יתרו יט, כ.
 (49) ראה סוטה ג, א.

רַי"ל שזהו גם טעם השייכות דמ"ת למספר שלשה דוקא⁴⁹, כמאמר ההוא גלילאה דיהב אוריאן תליתאי לעם תליתאי ע"י תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי⁵⁰. דהנה, התורה קדמה לעולם⁵¹, היינו שהיא למעלה מן העולם, ובמ"ת נמשכה התורה בבחי' עולם, במקום זמן. ולכן ניתנה בירחא תליתאי, כי מספר שלשה מורה על המשכת בחי' שלמעלה מזמן ומקום בזמן ומקום [אלא שגם כפי שנמשכה במ"ת לתוך המקום והזמן, ה"ה בבחי' שלמעלה ממקום וזמן, שלכן היא תורה אחת שניתנה לעם אחד (אף שהוא מפוזר ומפורד בין העמים)⁵² ע"י אלקים אחד]. וכמו"כ ניתנה ע"י תליתאי, משה רבינו, שכפי שהוא נשמה בגוף (לא בהיותו באצילות) הוא השלישי, שנולד אחרי אהרן ומרים. וזהו גם מה שמ"ת הי' אחרי יצ"מ, שאז היתה היציאה ממצרים וגבולים, למעלה ממדידה והגבלה, בחי' תליתאי. ועוד זאת, שביצ"מ נאמר⁵³ וינצלו את מצרים, שעשאוה כמצודה שאין בה דגן⁵⁴, היינו שביררו את מצרים ונטלו משם את כל ניצוצות הקדושה, היינו, שנוסף על ענין הקדושה ובירור הלעו"ז, שהם ב' בחינות, היתה גם הבחינה הג', בחי' תליתאי.

(ה) **וזהו** ענין ג' העטרות שעשו בני המדינה למלך, שא' נוטל לעצמו ושנים נותן בראש בניו, דבני המדינה קאי על בני, והם עושים למלך ג' עטרות, שהם ג' הדברים תורה עבודה וגמ"ח, והקב"ה נוטל אחד לעצמו, שזהו קו העבודה, העלאה מלמטה למעלה, ושנים נותן בראש בניו, הו"ע תורה וגמ"ח, המשכה מלמעלה למטה (אבל הם שני כתרים בפ"ע, כמשנת"ל החילוק ביניהם).

וזהו גם הענין דעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, שזהו הכתר שנוטל לעצמו. ועז"נ צאינה וראינה בנות ציון וגו', דצ"ל צאינה, שהו"ע היציאה מכל מיצרים וגבולים (כנ"ל שמ"ת הוצרך להיות לאחרי יצ"מ), ואז וראינה, שתהי' ראי' באלקות. וגם צאינה הו"ע היציאה מהגלות, ועי"ז וראינה, שזהו שלעת"ל נאמר⁵⁵ ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו', וגם לימוד התורה אז יהי' באופן של ראי'⁵⁶, שלכן משיח ילמד תורה את כל עם ישראל, כולל גם משה רבינו ואברהם אבינו כו'⁵⁷.

49) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 232 ואילך. (55) ישעי' מ, ה.
 50) חכ"א ע' 111 ואילך. (56) ראה לקו"ת צו יז, א. שער האמונה
 51) שבת פח, א. לאדמו"ר האמצעי פנ"ו. סהמ"צ להצ"צ מצות
 52) ראה ב"ר פ"א, ד. פסחים נד, א. ועוד. מינוי מלך פרק ג (ק, ב). סה"מ תרוח"ן ס"ע
 53) אסתר ג, ח. ר ואילך.
 54) בא יב, לו. (57) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.
 55) ברכות ט, ב. מקומות שצויינו בהערה הקודמת.

ויה"ך שע"י ההוספה בתורה ומצוות, בהקדמת עבודת התפלה, שזה כולל גם הוספה בלימוד פנימיות התורה, הפצת המעיינות חוצה, נזכה לילך בנערנו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו⁵⁸ לקבל פני משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

(58) ראה בא י, ט.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' יצחק אליהו ב"ר ליפמאן ע"ה

קאסאווסקי

נפטר י"ד ניסן, ערב חג הפסח, ה'תש"פ

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות יוצאי חלציו שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות ובריאות